

Vedtatte vannforvaltningsplaner gir føringer for arealplanleggingen

Av Tyra Risnes

Tyra Risnes er utdannet ved NMBU innenfor jord og vannfag. Hun er seksjonssjef for Klima, vann og landbruk ved Østfold fylkeskommune.

Artikkel basert på innlegg på fagtreff i Norsk vannforening 14. mars 2016.

Introduksjon

Arbeidet med den regionale vannforvaltningsplanen er en konsekvens av Norges innlemming av EUs vanndirektiv og arbeidet er hjemlet i norsk lov gjennom vannforskriften. Norge deles inn i 11 vannregioner, hvor én av dem er vannregion Glomma. Vannforskriften representerer en forvaltningsmodell for vannforvaltning. Tidligere vannforvaltning var preget av fragmentering og ansvarsdeling. Vannforskriften skulle derfor bøte på dette og sette rammene for en ny inndeling av Norge etter nedbørsgrenser. Vannforskriften setter premisser for medvirkning og samarbeid på tvers av politiske og administrative grenser. Forvaltningsplanen skal danne grunnlag for en helhetlig og samordnet langsiktig forvaltning av alle vannressurser i vannregion Glomma for å bedre vannmiljøet.

Østfold fylkeskommune er vannregionmyndighet for vannregion Glomma, og har ansvar for å koordinere arbeidet med den regionale planen for vannforvaltning. De øvrige fylkeskommunene innen vannregionen har rollen som planmyndighet i eget fylke. Den miljøfaglige rollen ivaretas av fylkesmannen.

Vannregionen er inndelt i 13 vannområder, og omfatter ni fylker: Østfold, Akershus, Oslo, Oppland, Hedmark, Buskerud, Sogn og Fjor-

dane, Møre og Romsdal, Sør Trøndelag. Til sammen omfatter vannregionen 101 kommuner.

Hvordan virker planen

«Godkjente forvaltningsplaner skal legges til grunn for regionale organers virksomhet og for kommunal og statlig planlegging og virksomhet i vann-

regionene», jf. plan- og bygningslovens §8 –2. Siden vann er et tema i de aller fleste former for arealplanlegging, blir virkningsområdet ganske omfattende.

Virkningene av forvaltningsplanen kan ses på gjennom tre ulike innfallsvinkler.

1. Forvaltningsplanen skal bidra til å samordne og styre arealbruken på tvers av kommune- og fylkesgrensene. Planen gir klare regionale og statlige føringer til kommunene i vannregionen. Dersom en kommune i sin arealplanlegging fraviker miljømålene i den regionale vannforvaltningsplanen gir det grunnlag for å fremme innsigelse til de aktuelle arealplanene.
2. Alle aktørene som påvirker vannet har en forpliktelse til å jobbe for å følge opp planen. Planen sier hva man er enige om, og så skal de enkelte aktører finne sitt handlingsrom innenfor disse rammene. Planen peker på hvem som er ansvarlig myndighet, og i hvilken grad det er behov for tiltak for å bedre vannkvaliteten. Den gir også rammer for hva man kan tillate av aktivitet – og i hvilken grad det bør gjøres avbøtende tiltak dersom man skal gjøre nye inngrep.
3. Vedtak om gjennomføring av tiltak som inngår i regionalt tiltaksprogram treffes av

ansvarlig sektormyndighet etter relevant lovgivning. I sektormyndighetenes saksbehandling vil det bli foretatt ytterligere avklaringer og konkrete vurderinger av fordeler og ulemper ved de enkelte tiltak før endelig beslutning om gjennomføring blir tatt. Godkjent regional plan vil inngå i grunnlaget for sektormyndighetenes saksbehandling.

Flere steder i vannregionen er det et stort press på nedbygging av arealer. Samfunnet er i stadig endring. Trendene, særlig knyttet til befolkningsutvikling, arealdisponering, utvikling av næringsliv og energiproduksjon, kan påvirke vannmiljøet både på kort og lang sikt. Befolkningsutvikling, behov for ny infrastruktur og utbygging av næringsområder kan være utfordrende når miljømålene i vannforskriften skal nås samtidig. Inngrep i og ved vann må håndteres gjennom løpende planbehandling etter aktuelle lovverk. Dersom saken kan medføre miljøforringelse av en vannforekomst, kan behandling etter vannforskriftens § 12 om nye inngrep komme til anvendelse.

Konsekvenser for vannmiljø skal inkluderes i utredninger av nye inngrep. For eksempel ble utfylling i sjø som et ledd i utviklingen av Moss

Havn vurdert etter §12. Her ble samfunnsnyttene vurdert til å være svært stor. Tiltaket ville ikke ha betydning for sårbare arter eller verdifulle naturtyper da dette ikke var tilstede i området som ble berørt. Resultatet var at tiltaket ble tillatt.

Når det gjelder samferdsel gir også forvaltningsplanen noen tydelige føringer.

- Når samferdselsutbyggingene går langs, eller skal krysse vassdrag, skal tiltakshaver sørge for at påvirkningene på vannmiljøet minimeres i anleggsfasen. Her bør myndighetene stille krav og dette må sikres i de enkelte prosjektene.
- Kulverter skal anlegges på en slik måte at de ikke blir vandringshindre for fisk.

Forvaltningsplanen for Glomma inneholder også noen særlige føringer for håndtering av overvann:

- Krav om overvannshåndtering må inkluderes i planer og utbyggingsavtaler.
- Kommuner bør lage planer for lokal overvannshåndtering i sentrumsområder.

- Områder bør tilrettelegges for lokal overvannshåndtering, egnede vannveier og infiltrasjon i grunnen.

Vannforvaltningsplanen kan gi grunnlag for innsigelse til kommunens planer og til private reguleringsplaner. Vurdert på grunnlag av om planene fører til forringelse av vannmiljøet, eller at planen bidrar til at målene om godt vannmiljø ikke vil nås.

Planmyndighetens oppgave

Fylkeskommunen som Regional planmyndighet skal sørge for å ha tilgang til nødvendig planfaglig kompetanse for utarbeiding og behandling av planer og planfaglig veiledningsvirksomhet etter loven (pbl§3-4). Regional planmyndighet skal veilede og bistå kommunene i deres planleggingsoppgaver (pbl§-2). Regional planmyndighet kan også legge vannforvaltningsplanen til grunn for eventuelle innsigelser, dersom denne planen ikke følges.